

Menn ve eza; ameli boşa çıkaran iki zehir

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى؟

Ey iman edenler! Sadakalarınızı, başa kakmak, gönül kırmakla boşa gidermeyin.

كَأَلَّذِي يَنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ؟

O adam gibi ki, insanlara gösteriş için malını dağıtır da ne Allah’a inanır, ne ahiret gününe.

فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا؟

Artık onun hâli, bir kayanın hâline benzer ki, üzerinde biraz toprak varmış, derken şiddetli bir sağnak inmiş de onu yalçın bir kaya halinde bırakıvermiş.

لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا؟ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِ؟

Öyle kimseler, kazandıklarından hiçbir şey elde edemezler. Allah, kâfirler topluluğunu doğru yola iletmez.

Bakara Suresi 264.

İyilik Yapıp Başa Kakmak

Bakara Suresi 264. ayette Cenâb-ı Hak çok sert bir ikazda bulunur: **“Ey iman edenler! Sadakalarınızı başa kakarak ve gönül kırarak boşa çıkarmayın.”** Demek ki sadaka sadece verildiği anda değil, verildikten sonra da korunması gereken bir ameldir. İnsan bir iyilik yapar; fakat sonra onu diliyle, tavırla, imasıyla kirletirse, verdiği şeyi değil, amelini kaybetmiş olur.

Nefsin Karanlık Hazzı

Nefis, iyilik yaptığı kişiyi kendine borçlu hissettirmekten gizli bir zevk alır. “Ben olmasaydım ne yapardın?”, “Bana dua etmelisin”, “Ben sana çok yardım ettim” gibi sözler, zahiren hatırlatma gibi görünür; fakat aslında nefsin alacak davasıdır. Bu hâl, iyiliği Allah için değil, kendi üstünlüğünü göstermek için yaptığını ele verir.

Minnet Ameli Yakıp Bitirir

Başa kakmak, verilen sadakanın ardından ateş atmak gibidir. İnsan önce bir bina yapar, sonra kendi eliyle onu yıkar. Çünkü iyilik Allah için yapılmışsa, karşı tarafın mahcup edilmesine gerek yoktur. Eğer kul yaptığı iyiliği sürekli hatırlatıyorsa, aslında “Ben bunu Allah için değil, sen bana boyun eğesin diye yaptım” demiş olur.

Muhlisin Tavrı

Gerçek muhlis, iyiliği yaptıktan sonra unutan kimsedir. Hatta bundan da ileri gider: İyilik yaptığı kişiye, kendisine sevap kazanma imkânı verdiği için minnettar olur. “Ben sana iyilik ettim” demez; “Rabbim seni vesile kıldı, ben de kazandım” diye düşünür. Böylece nefsin gurur kapısını kapatır.

Vurucu Netice

Başa kakmak, amelin Allah için değil, nefis için yapıldığının ilanıdır. İhlas ise iyiliği yapıp susmaktır. Ne borçlandırmak, ne ezmek, ne mahcup etmek... Sadece vermek, gizlemek ve Allah’a bırakmak. Çünkü Allah için verilen şey, insanın başına kakılmaz; Allah’ın huzuruna emanet edilir.